

SLUTTRAPPORT

*Barn og Unge på Hadeland
velger Positiv Livsstil*

**Regionalt prosjekt for
Lunner, Gran og Jevnaker
fra 2005 til 2008**

Innhold

Innholdsfortegnelse	2
1. Innledning og sammendrag av prosjektplan	4
2. Gjennomførte delmål og tiltak	6
2.1 Delmål – organisering	6
Organisasjonskart	7
2.2 Delmål – utvikle en tydelig barne- og ungdomspolitikkk	9
2.3 Delmål – Initiere, prøve ut og samarbeide om nye tiltak	9
2.3.1 Spørreundersøkelser	9
2.3.2 SLT – nettverksgruppene arbeid	10
2.3.3 Internettsiden.....	11
2.3.4 Prosjektets informasjonsside på kommunenes nettside.....	11
2.3.5 Beredskapsgruppe mot diskriminering på Hadeland	11
2.3.6 Fakkeltog	12
2.4 Delmål – Utveksle erfaringer med tiltak	13
2.5 Delmål	13
2.5.1 I løpet av prosjektperioden skal kommunenes arbeid med Barn og unge dreies mer mot forebyggende arbeid	13
2.5.2 Kriminaliteten blant ungdom skal ned	14
3. Utprøving av bestemte tiltak/delprosjekt	15
3.1 Tiltak/delprosjekt i Jevnaker kommune – Miljøarbeider i skolen	15
3.2 Tiltak/delprosjekt i Lunner kommune – Åpen skole	15
3.3 Tiltak/delprosjekt i Gran kommune – Gratis skolemat, Foreldrenettverk	16
4. Tiltak som delvis eksisterer men som bør videreutvikles slik at de er oppegående i alle tre kommunene i løpet av prosjektperioden	18
4.1 Foreldrenettverk	18
4.2 Natteravner/vandrere, organiseres med felles arbeidsgruppe for Hadeland.....	18
4.3 Kultur og fritidstiltak generelt til barn og ungdom ”Tilgjengeliggjøre” tiltak for utsatt grupper.....	18
4.4 ”Foreldregrupper” for foreldre med barn med ulik problematikk	20
4.5 Tiltak for ungdom som detter ut fra videregående skole	20
4.6 Tilbud om sommerjobb for ungdom i alle tre kommuner	20
5. Status/erfaring for øvrige aktuelle punkter i Prosjektbeskrivelsen	21
5.1 Andre prosjekter/instanser man kunne tenke seg å samarbeide med	21

5.2 Referansegruppen for ungdom	22
5.3 Kompetanseutvikling	23
6. Tilleggsoppgaver	25
6.1 Utarbeidelse og distribusjon av informasjonshefte	25
6.2 ”Psykiatritilbudet på Hadeland – barn og unge og deres familier”	25
6.3 ”Trygt hjem for en 50-lapp”	25
6.4 Levekårsundersøkelsen Ung på Hadeland	25
6.5 Politiråd	26
6.6 Psykisk helsedager i den videregående skolen	26
7. Status økonomi	27
8. Erfaringer	28
8.1 SLT-nettverk i hver kommune	28
8.2 Prosjektgruppen for Hadeland	28
8.3 Felles utfordringer det har vært vanskelig å gjøre noe med	29
8.4 Regionalt samarbeid	29
8.5 Samarbeid kommune/politi (SLT-nettverkene).....	30
8.6 Politiråd	30
8.7 Samarbeid med skolen	31
9. Vurdering av prosjektet	32
9.1 Oppsummeringsundersøkelse i nettverksgruppene	32
9.2 Erfaringer sett i sammenheng med rapporten Ung på Hadeland	33
9.3 Arbeidsform	34
10. Anbefalinger og oppfølginger	36
10.1 Tiltak som bør videreføres – ansvar	36
10.2 Utviklingen av SLT-koordinator i kommunene	38
11. Konklusjon	40

1. Innledning og sammendrag av prosjektplan

”Barn og unge på Hadeland velger positiv livsstil” er et prosjekt forankret i Fylkesdelsplanen for Hadeland (2004-2015), og i Regionalt Handlingsprogram for Oppland Fylkeskommune 2004. Prosjektet er regionens satsning mot barn og unge i planperioden, og vedtak om gjennomføring ble gjort i Regionrådet for Hadeland 31.01.05. Det ble gjennomført et forprosjekt fra 2004 til 2005, hvor prosjektbeskrivelsen ble utarbeidet. Forprosjektet ble gjennomført av en arbeidsgruppe bestående av to representanter fra hver kommune med representant fra regionrådet som koordinator. Hovedprosjektet løp fra april 2005 til april 2008.

Prosjektet har hatt til hensikt å bygge nettverk mellom ulike organer som jobber med forebyggende arbeid for barn og ungdom, både internt i det offentlige (kommunale virksomheter og politi), mellom kommunene, og mellom det offentlige og frivillig sektor på Hadeland. Hensikten er å se arbeidet som gjøres i et helhetsperspektiv, få mer effekt ut av igangsatte prosjekter, prøve ut nye tiltak og utveksle erfaringer. Se vedlagte prosjektbeskrivelse.

Målsetting for prosjektet

Prosjektbeskrivelsen har følgende mål, delmål og tiltak:

Mål:

Hadeland skal framstå som en region med sterkt fokus på barn og unges oppvekstmiljø. Det forebyggende arbeidet skal systematiseres og styrkes. Positive barne- og ungdomsmiljøer skal vedlikeholdes og utvikles slik at; barn og unge på Hadeland velger positiv livsstil.

Delmål:

- Det forebyggende arbeidet for barn og unge i hver kommune skal systematiseres, styrkes og effektiviseres, ved at det utvikles nettverk mellom ulike offentlige instanser og frivillig sektor. Nettverkene skal jobbe tverrfaglig for å bedre ytelsene og tilbudet til barn og unge, blant annet ved å se ressursbruken i ulike etater i sammenheng. Nettverket skal stimulere til tiltak som fremmer positiv livsutfoldelse og lovlydig oppførsel.
- Det skal utvikles en modell for samarbeid på regionalt nivå. Formålet med dette er å utveksle erfaring, se ressursbruk og innsats i sammenheng og samarbeide om konkrete tiltak når det er hensiktsmessig.
- Utvikle en tydeligere barne- og ungdomspolitik (Oppvekstmiljø og oppvekstvilkår).
- Initiere, prøve ut og samarbeide om nye tiltak
- Utveksle erfaringer med tiltak
- I løpet av prosjektperioden skal kommunenes arbeid med barn og unge dreies mer mot forebyggende arbeid
- Kriminaliteten blant ungdom skal ned
- Vurdere framtidig arbeidsform for det forebyggende arbeidet i kommunene og på region nivå

Tiltak:

I løpet av forprosjektfasen kom det opp tre tiltak som må vurderes gjennomført/ prøves ut i prosjektperioden. Dette er alle tiltak rettet mot ungdomsskoletrinnet (se kap 3).

- Miljøarbeidere inn i skolen,
 - utredet og iverksatt i samarbeid med Jevnaker ungdomsskole og kulturkontoret i Jevnaker høsten 2005, videreføres høsten 2006 og våren 2007.
- Etterskoletid ordning for ungdomsskolen ”Åpen skole”,
 - utredet og iverksatt i samarbeid med Harestua skole høsten 2005, videreføres høsten 2006 og våren 2007.
- Gratis skolematordning
 - Skolematordningen ble lagt på is, og dette prosjektet ble erstattet med utprøving av en 20% stilling inn i foreldrenettverksprosjektet som allerede eksisterte i Gran kommune. Se punkt 3.1.

For status, se punkt 3.

Tiltak som delvis eksisterer men som bør videreutvikles slik at de er fungerende i alle tre kommunene er:

- Foreldrenettverk
- Nattevandring/nattravnene, organiseres med en felles arbeidsgruppe for Hadeland
- Kultur og fritidstiltak generelt til barn og ungdom
- ”Tilgjengeliggjøre” tiltak for utsatte grupper
- ”Foreldregrupper” for foreldre med barn med ulike problematikk f.eks ADHD-gruppe
- Tiltak(arbeidstrening!) for ungdom som detter ut fra videregående skole
- Tilbud om sommer jobb for ungdom i alle tre kommuner

2. Gjennomførte delmål og tiltak

2.1 Delmål - Organisering

Det forebyggende arbeidet for barn og unge i hver kommune skal systematiseres, styrkes og effektiviseres, ved at det utvikles nettverk mellom ulike offentlige instanser og frivillig sektor. Nettverkene skal jobbe tverrfaglig for å bedre ytelsene og tilbudet til barn og unge, blant annet ved å se ressursbruken i ulike etater i sammenheng. Nettverket skal stimulere til tiltak som fremmer positiv livsutfoldelse og lovlydig oppførsel.

Det skal utvikles en modell for samarbeid på regionalt nivå. Formålet med dette er å utveksle erfaring, se ressursbruk og innsats i sammenheng og samarbeide om konkrete tiltak når det er hensiktsmessig.

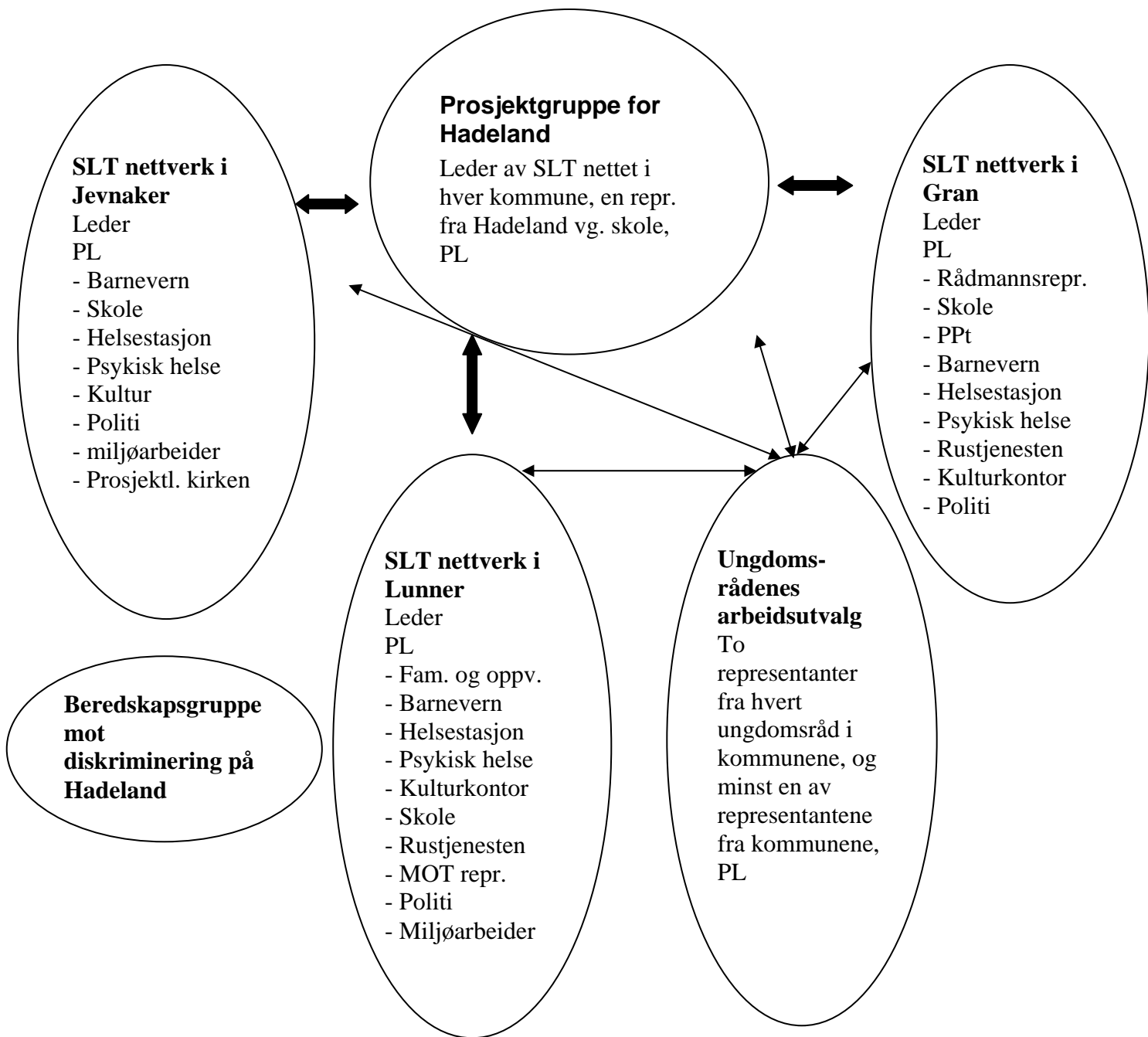
Prosjektet har vært organisert etter følgende modell, som kom på plass i løpet av første halvår i prosjektperioden. Organiseringen har endret seg noe undervegs, og den følgende modell er det endelige resultatet.

Prosjekteier (PE): Regionrådet for Hadeland

Prosjektansvarlig (PA): Regionkoordinator Edvin Straume

Prosjektleder (PL): Siv Tone Syversen-Nordberg

Styringsgruppe:
Ordførere, rådmenn, lensmenn og PA
PL har møteplikt

Styringsgruppen

Styringsgruppen har bestått av ordføreren og lensmannen i hver kommune, og rådmennene har vært representert siden høsten 2006. Det vil si at gruppen har bestått både av lederne for kommunenes politikk, administrasjonens ledelse og politi. Prosjektansvarlig har vært møteleder, og prosjektleder har hatt møteplikt og har vært sekretær.

Erfaringer:

I løpet av første prosjekt år, 2005, fikk man god erfaring med å ha ordførerne med i styringsgruppen, slik at man hele tiden kunne påvirke og gi relevant informasjon direkte til politikernes ledere. Det var også nyttig å få direkte kjennskap til de politiske tanker og vurderinger som foregår til enhver tid. Det gir også en god kontakt mellom prosjektleder og politikere, og er med på å sette større politisk fokus på det forebyggende arbeidet med barn og unge.

Gjennom første prosjekt år ble det imidlertid erfart at kontakten og kommunikasjonen med øverste administrative nivå i kommunene var for dårlig. Dette ble justert ved at rådmennene fikk plass i styringsgruppen. Det er viktig at de kommunale virksomhetene som er involvert i slike prosjekter opplever at samarbeidet er godt forankret og prioritert av rådmannsledelsen. Etter at regionrådet på våren 2006 gjorde vedtak om å utvide styringsgruppen til også å omfatte rådmennene ble første styringsgruppemøte med rådmennene tilstede gjennomført høsten 2006. Man høstet raskt positive erfaringer ved at både politikens og administrasjonens ledelse var representert sammen med politiet.

Rådmennene lot seg imidlertid representere i gruppen av medarbeidere nært knyttet til rådmannen. Dette i seg selv har vært bare positivt for arbeidet i styringsgruppen. Men man bør vurdere om rådmennene selv burde prioritere å møte, da dette gir en meget sterk signaleffekt til øvrige ansatte om at forebyggende arbeid er prioritert i kommunen, noe som igjen viser seg å være meget viktig for motivasjonen på utøvende nivå.

I den tverrfaglig *SLT- nettverksgruppen* i hver kommune, er følgende enheter representert:

<u>i Gran</u>	<u>i Jevnaker</u>	<u>i Lunner</u>
Rådmannen	Skole	Leder familie og oppvekst
Skole	Barneverntjenesten	Barneverntjenesten
PPT	Helsesøstertjenesten	Helsesøstertjenesten
Barneverntjenesten	Psykiatritjenesten	Psykisk helsetjeneste
Helsesøstertjenesten	Kulturkontoret	Kulturkontoret
Psykisk helsetjeneste	Politiet	Skole
Rustjenesten	Miljøarbeider	Rustjenesten
Kulturkontoret	Prosjektleder Jevnaker	Politiet
Politiet	menighet	MOT representant miljøarbeider

Erfaringer:

Nettverksgruppene har vært godt sammensatt, men det har vært en stor utfordring å få stedfortredere når de faste representantene er forhindret i å møte. Dette gjør det vanskeligere å opprettholde kontinuiteten i arbeidet. Dette kommer rapporten tilbake til i punkt 8.1.

2.2 Delmål

Utvikle en tydeligere barne- og ungdomspolitik (Oppvekstmiljø og oppvekstvilkår).

- Prosjektgruppen for Hadeland har tatt tak i dette delmålet, ved å be om å få komme i formannskapet i hver kommune og ta opp forebygging og godt ungdomsmiljø til diskusjon.
 - Gruppen deltok i økonomi dagene i formannskapet i **Lunner** våren 2006, og holdt innlegg ad. oppvekstmiljøet i Lunner kommune.
 - Gruppen har vært representert ved prosjektleder både i kommunestyre og formannskapet i **Jevnaker**, og i formannskapet sammen med flere representanter fra ulike virksomheter.
 - **Gran** kommunes formannskap eller kommunestyre har ikke hatt anledning til å møte gruppen.
- Prosjektgruppen for Hadeland har satt seg inn i utviklingen av de større prosjektene ad. nytt felles skolested for Hadeland vgs. og utvikling av Gran sentrum. De har bidratt der det har vært ønskelig eller nødvendig, med innspill i forhold til å ha fokus på bl.a. kriminalitetsforebyggende tiltak så vel som helsefremmende tiltak i slik sammenheng.
- Prosjektgruppen for Hadeland har utarbeidet en tverrkommunal sammenfatning av planene for det forebyggende barne- og ungdomsarbeidet på Hadeland, med felles visjon og overordnede målsetninger. Det er en felles oversikt som skal være lett å ta seg frem i for spesielt politikere. Her har det også kommet gode innspill fra ungdomsrådenes arbeidsutvalg. Dette produktet utgjør også en plakat som ble lagt frem i regionrådet 14. mars 2008. Plakaten ble foreslått som innledning til kommunenes planer, og ble ønsket vedtatt i de enkelte kommunene. Regionrådet har nå nedsatt en interkommunal arbeidsgruppe som vil jobbe litt mer med plakaten før den oversendes kommunene.

2.3 Delmål

Initiere, prøve ut og samarbeide om nye tiltak

2.3.1 Spørreundersøkelser

- Våren 2006 oppstod det en større sak med utspring fra rasistiske holdinger blant flere ungdommer på Hadeland. Dette medførte at nettverksgruppen i Lunner ønsket å gjennomføre en spørreundersøkelse blant ungdomsskolelever og elever fra videregående skole. De ønsket å finne ut mer om Hadelandsungdoms holdninger rundt rasisme, samt mobbing og vold. Gran og Jevnaker var positive til tiltaket, og Lunner kommunes nettverksgruppe utarbeidet undersøkelsen og gjennomførte den i samarbeid med alle ungdomsskolene på Hadeland og Hadeland videregående skole.

Resultatene av undersøkelsen er gjennomgått på skoleledermøte i Gran kommune, og i alle nettverksgruppene. Det har ikke blitt tid til presentasjon på skoleledermøte i Lunner og Jevnaker i prosjektperioden.

- Høsten 2007 gjennomførte prosjektet en levekårsundersøkelse (Ung på Hadeland) blant alle ungdoms- og videregående skoleelever på Hadeland, i samarbeid med Østlandsforskning. Se punkt 6.4.
- Det er gjennomført to spørreundersøkelser internt i nettverkene, med tema hvordan prosjektet har fungert, og nytteverdien av arbeidet.

Erfaringer:

- Undersøkelsene i skolen gikk fint, men noe rot ved tilbakelevering av skjemaer. Der hvor man sender med lapp hjem til foreldrene og varsler om undersøkelsen, bør foreldrene oppfordres til, der hvor dette er etisk forsvarlig, å gi tilbakemelding til skolen kun om de ikke ønsker at deres barn skal delta. Erfaringen tilsier at dersom man også ber om svar der man samtykker i at barnet deltar, mister en mange deltagere pga. at en aldri får noe tilbakemelding fra hjemmet. Dette kan skyldes flere ting, som at eleven glemmer å levere lappen hjemme, mange lapper å forholde seg til, glemmer fristen osv.
- Undersøkelsene i seg selv har stor nytteverdi. De ulike virksomhetene har mulighet til å spisse sine tiltak, og også gå inn med videre undersøkelser der de ser det kan være nødvendig. Det er også et viktig styringsverktøy for politikerne.
- En bør gjøre undersøkelsene flere ganger og se eventuelle endringer over tid.

2.3.2 SLT-nettverksgruppens arbeid

I alle tre gruppene er det tatt opp ulike temaer til diskusjon, og det har skjedd mye utveksling av informasjon og råd mellom virksomhetene på hvert møte. Man har holdt seg oppdatert på strømninger og hendelser i de ulike virksomhetene, og de har også iverksatt tiltak hver for seg som har vært mer i tråd med hvordan de andre virksomhetene jobber.

Når man har funnet det nødvendig å sette i gang felles tiltak, har man satt sammen aktuelle arbeidsgrupper med deltagere fra de virksomhetene som "eier" utfordringen, og de har utarbeidet tiltakene og sørget for at tiltaket har blitt utført.

Erfaring:

Å komme fra samsnaking til samhandling er en utfordring i alle tre kommunene.

Det er en utfordring å få det tverrfaglige arbeidet til å oppleves som nyttig og tidsbesparende fremfor et tillegg til det daglige saksarbeidet/klientarbeidet. Det er en terskel det tar lang tid og mye god vilje for å komme over. Det krever motiverte medarbeidere som ser at det ligger besparelser i fremtiden.

Selve samarbeidet krever også en stor grad av åpenhet, toleranse og positivitet av deltagerne. Det må ligge en grunnleggende løsningsorientert vilje i bånd for at samarbeidet skal fungere. Deltagerne må også være trygge på egne fagfelt og kompetanse slik at de andre i nettverksgruppen ikke oppleves som en trussel.

2.3.3 Internettsiden

Arbeidet med internettsiden for ungdom måtte legges på is, da arbeidet ble for krevende for prosjektleder alene. Kommunene fant ingen løsning på hvordan siden kan administreres og følges opp. En var i kontakt med fylket for å finne løsninger, og diskuterte Roa vgs. medialinje som en mulighet, men de hadde ikke kapasitet til å ta oppdraget. En hadde også kontakt med interessenter eksternt som ønsket å etablere ekstern nettside for Hadelands ungdom. Dette ble vurdert av styringsgruppen og de kom frem til at en slik ordning lett kunne medføre at mulighetene for oppfølging og kontroll ble for dårlig, ønsket derfor ikke å stille seg bak en slik løsning.

Som et alternativ for prosjektet utarbeidet prosjektleder en informasjonsside på kommunenes nettsider, se punkt 2.3.4.

Erfaring:

Ungdommene var meget interessert i en slik lokal nettside, men det viste seg under vegs at tiltaket ble for ambisiøst. Det var ønskelig at kulturkontorene kunne ha gått sammen om å etablere og administrere den og benytte den som media også for kulturelle aktiviteter arrangert av kommunene. Men de hadde ikke den rette kompetansen og heller ikke nok ressurser til å kunne ta på seg en slik oppgave i løpet av prosjektperioden. Dette bør tas opp igjen til vurdering da internett stadig blir en viktigere og viktigere informasjonskilde også for barn og unge.

2.3.4 Prosjektets informasjonsside på kommunenes nettside

Det er opprettet en informasjonsside som går på prosjektets organisasjon og kontaktpersoner, samt oppsummeringer og annen aktuell informasjon som handler om utviklingen i prosjektet og forebyggende ungdomsarbeid generelt.

Der er det også samlet en del aktuelle linker til sider ad. forebyggende arbeid.

2.3.5 Beredskapsgruppe mot diskriminering på Hadeland

Våren 2006 ble det etablert en beredskapsgruppe for Hadeland med diskriminering som tema. Gruppen konstituerte seg, og det ble bestemt at rektor for Hadeland videregående skole Arnfinn Nilsen er leder for gruppen, og prosjektleder for "Barn og unge.." er sekretær ut prosjektperioden, og etter endt prosjekt har Lunner og Gran flyktningkontor sagt seg villig til å ta over oppgaven som sekretær.

Gruppen består for øvrig av representanter fra følgende virksomheter:

- Pedagogisk rådgiver Gran
- Skolefaglig rådgiver Lunner
- Kommunalsjef i Jevnaker
- Regionlensmann Gran og Lunner
- Lensmann i Jevnaker
- Leder for flyktningtjenesten Gran og Lunner
- Flyktningtjenesten Jevnaker

Mandatet til gruppen vil være å holde fokuset oppe på diskriminering generelt, herunder bla:

- Rasisme
- Kjønn
- Legning

samt på

- Kultur/religion/tro
- Vold
- Trusler
- Mobbing/trakassering

når dette er en direkte følge av holdningene.

Gruppen skal møtes fast en gang i året, og etter behov når det oppstår situasjoner som krever det, som vil være akutte og av en viss samfunnsmessig størrelse og/eller interesse.

Oppgaver ved akutt samling:

Gruppen skal finne strategiske løsninger for arbeidet med situasjonene, og eventuelt tiltak.

Gruppen skal samarbeide om håndtering av pressen i forbindelse med de aktuelle sakene.

Fokuset skal ligge på ungdomsgruppen/ungdomsmiljøet, men det skal allikevel ikke være noen aldersbegrensning i forhold til hvilke saker gruppen engasjerer seg i.

Gruppen skal se på mulige forebyggende strategier som kan gjennomføres for å forebygge gjentakelse av den enkelte situasjon/sak.

Oppgaver ved årlig samling:

Deltagerne i gruppen skal gi hverandre informasjon om hvordan man ser tilstandene rundt egen virksomhet på dette området. Den enkelte i gruppen oppdaterer seg på dette i egen virksomhet før møtet.

Det jamne forebyggende arbeidet på området vil bli ivaretatt i SLT-nettverksgruppene og det daglige arbeidet med barn og unge i hver kommune.

Erfaringer:

Denne gruppen ønskes videreført av gruppen selv, og den anbefales vedtatt videreført.

En ser at rektor for videregående skole vil være en naturlig leder for gruppen, og flyktningtjenesten for Lunner og Gran som sekretær. Det anbefales at videreføring av gruppen tas opp i hvert enkelt kommune.

2.3.6 Fakkeltog

I forbindelse med medieoppslag om at motorsykelklubben Bandidos ønsket å etablere seg på Hadeland, ble det i desember 2006 tatt initiativ til å markere bygdas holdninger til dette gjennom å arrangere et fakkeltog. Prosjektet Barn og Unge deltok i forarbeidet og selve arrangementet. Arbeids- og arrangementsgruppen besto av kulturkonsulent for Gran og Lunner, en frivillig engasjert og prosjektleder. Fakkeltoget ble gjennomført 17. januar 2007 i Brandbu sentrum, og det møtte ca 700 personer. Det ble holdt appell av leder for ungdomsrådet i Gran og ordfører i Gran.

Toget ble fulgt opp av frivillighetssentralen i Gran. Det ble opprettet en telefon for foreldre som har ungdommer med problemer i forhold vold og trusler i sine miljøer. Telefonordningen driftes av frivillighetssentralen.

Erfaringer:

- Frivillighetssentralen har vært en meget viktig samarbeidspartner, og har vært lett å samarbeide med.

- Det er positivt for publikum når de har en kontaktperson i kommunen(e) å forholde seg til i forhold til det forebyggende arbeidet med barn og unge, og i den sammenheng var dette et givende og positivt arbeid for prosjektleder. Det gir også et ryddig og samlet inntrykk når et slikt tiltak kan knyttes til et konkret arbeid i kommunen, som et ledd i en større helhet.

2.4 Delmål

Utvexle erfaringer med tiltak

- Det ble 12. juni 2006 arrangert et seminar i Lunner, for alle i nettverket i prosjektet, samt aktuelle samarbeidspartnere, hvor første halvdel av dagen ble brukt til å gå igjennom kommunenes delprosjekt, samt informere litt om tiltakene som var satt i verk, og erfaringer rundt disse.
- Prosjektgruppen for Hadeland møttes hver 4. uke. Her har man bl.a. utvekslet erfaringer som er gjort i den enkelte kommune, samt tatt initiativ til felles prosjekter og tiltak.
- Det har blitt skrevet erfaringsrapporter rundt enkelte tiltak, slik at de som ønsker det får informasjon om erfaringer som er gjort.
- Man har også høstet verdifull erfaring ved å møtes og snakke sammen på felles arrangementer og konferanser på tvers av kommunegrensene.
- Prosjektleder har formidlet erfaringer som er gjort i de ulike kommunene kontinuerlig på nettverksmøtene.

Erfaringer:

Informasjonsflyt er et krevende arbeid. Informasjonen må gis mange ganger, og helst både på mail og skriftlig. Allikevel er det enkelte som ikke får informasjonen med seg. Det handler nok også noe om interesse og behov, og om hva en legger merke til og husker i ettertid. Denne erfaringen er det allikevel viktig å ta med seg, og det anbefales å se på muligheten til å finne andre/nye informasjonskanaler, da det lett oppstår usikkerhet og missforståelser der informasjonen ikke når frem.

2.5 Delmål

2.5.1 I løpet av prosjektperioden skal kommunenes arbeid med barn og unge dreies mer mot forebyggende arbeid

Dette delmålet har det vært meget vanskelig å jobbe med av flere årsaker.

Her dreier det seg om at den enkelte kommune skal kunne prioritere det forebyggende arbeidet og ha et forebyggende fokus på sitt daglige arbeid.

Prosjektet er basert på SLT-modellen, og dette gjør at det kun er et antall utvalgte representanter med i de oppnevnte nettverk. Dette stiller store krav til den enkelte deltager til å sikre informasjonsflyt til sin virksomhet for å kunne påvirke det daglige arbeidet.

Det ble på alle invitasjoner til møtene oppfordret til at man før møtet gikk igjennom agendaen i sin virksomhet for å være oppdatert når de kom til møte. Dette ble sjelden eller aldri gjennomført.

Det ble oppfordret til å gå igjennom referater og aktuelle saker som ble tatt opp i nettverksmøtene, i egen virksomhet. Dette har vist seg å være vanskelig å følge opp for den enkelte.

Erfaring:

Det har vist seg at jo større kommunen er jo vanskeligere er det å jobbe med dette delmålet. Der kommunen er liten og virksomhetene er små når man lettere igjennom med informasjon og kan påvirke. I mellomstore og store kommuner krever det et mye større engasjement hos den enkelte deltager i prosjektet, og et større eierforhold til målet. Se også punkt 8.3. Skal slike nettverk fungere optimalt må deltagerne være engasjerte og interesserte i denne type arbeid, og det må være engasjement på alle nivåer for å oppnå godt samspill.

2.5.2 Kriminaliteten blant ungdom skal ned

Man ser at ungdomsmiljøet i Jevnaker har endret seg positivt ved at bl.a. antall straffesaker på ungdom under 18 år gikk markert ned etter prosjektets oppstart. Siste prosjektår har imidlertid straffesaker innen skadeverk økt i Jevnaker, og disse sakene har hovedsakelig gjerningsmenn under 18 år. Det er vanskelig å si hva dette skyldes, men man kan legge merke til at i samme periode ble klubben på Jevnaker stengt og kultur- og miljøarbeideren sluttet. Det kom ikke noe alternativt tilbud til disse ungdommene utover det som finnes fra før. Dette jobbes det aktivt med, og kommunen har gått inn i et samarbeid med ungdomsklubben til menigheten.

For Lunner og Gran er tallene stabile eller i svak nedgang. Det har ikke vært noen økning i kriminalitetsbilde rundt ungdom i prosjektperioden, og dette er positivt.

Erfaringer:

Der det er tydelige ”topper” i det kriminelle miljøet er det enklere å lage tiltak og se raske endringer. Den jamne kriminaliteten i sin alminnelighet er det vanskeligere å påvirke også gjennom tverretatlig samarbeid. Da kreves det bl.a. et mye tettere samarbeid med større ressursbruk innen kartlegging og analyse fra politiets side inn i det tverrfaglige samarbeidet. Da handler det også mer om holdningsendringer hos store deler av befolkningen, noe som krever en langsiktighet langt ut over prosjektperioden på tre år.

3. Utprøving av bestemte tiltak/delprosjekt

I prosjektbeskrivelsens punkt 2.3 ønsker kommunene å prøve ut et større tiltak/delprosjekt i hver kommune hvor man skal høste erfaringer fra hverandre. Tiltakene/delprosjektene fikk tildelt kr 80 000,- hver av prosjektmidlene, og er fordelt på følgende måte:

3.1 Tiltak/delprosjekt i Jevnaker kommune

Miljøarbeidere inn i skolen, utredes og iverksettes i samarbeid med Jevnaker ungdomsskole og kulturkontoret i Jevnaker innen januar 2006

Det er nå fast ansatt en miljøarbeider i 100% stilling på Jevnaker skole som varig ordning.

Erfaringer:

Den viktigste erfaringene man har gjort seg her er at personlig egnethet er av avgjørende betydning for at en slik stilling skal kunne fungere tilfredsstillende. Det er også viktig med tydelige ansettelsesforhold og god oppfølging av leder. Denne stillingen krever ekte engasjement hele tiden og derfor er det ekstra viktig at den er knyttet til et team/nettverk hvor problemstillinger og utfordringer kan drøftes ukentlig, da man ellers raskt vil kunne bli utbrent.

Når disse kriteriene er på plass, er miljøarbeider i skolen et uvurderlig tiltak både for ungdommer som spesielt trenger ekstra oppmerksomhet, og for ungdommer generelt. I tillegg vil miljøarbeideren også kunne være en nøkkelperson i forhold til samarbeidet mellom skole og det offentlige hjelpeapparatet.

3.2 Tiltak/delprosjekt i Lunner kommune

"Etterskoletid ordning for ungdomsskolen" "Åpen skole", utredes og iverksettes i samarbeid med Harestua skole innen høsten 2005.

- Åpen skole, etter skoletid ordning på Harestua skole i Lunner, startet høsten 2005 og er videreført i 2006 og 2007, samt 2008. Skolen har også fått tildelt kr 400 000,- til lekseordning av sosial og helsedirektoratet, og denne ordningen integreres i Åpen skole.
(Denne ordningen fikk ikke midler fra prosjektet, men stimuleringsmidler fra Østnorsk Kompetansesenter).
- Lunner kommune ansatte høsten 2006 en kultur- og miljøarbeider delt mellom Kløvertun ungdomshus i Lunner og Lunner ungdomsskole, med også tilbud om samarbeid med Harestua ungdomsskole. Stillingen ble fullfinansiert av kommunen. Dette på bakgrunn av erfaringer gjort i Jevnaker første prosjekt år. Denne stillingen ble inndratt pga. økonomiske innsparinger i kommunen 2008.

Erfaringer:

Åpen skole

Harestua skole tok utfordringen med en gang de fikk tilbud om midler til å starte Åpen skole. Dette var meget positivt. Forholdene lå godt til rette da de hadde en tverrfaglig sonegruppe allerede etablert som kunne fungere som referansegruppe. Dessverre fungerte denne gruppen

dårlig, bl.a. pga. uklare rollefordelinger om hvem som skulle lede og hvem som skulle være sekretær osv. Det var også uklart om hvem som skulle ha ansvaret for fremdrift i gruppen. Gruppen ønsket i utgangspunktet heller ikke å fungere som referansegruppe for Åpen skole, uten at det kom frem noen konkret grunn til dette. Det ble vanskelig å få tid til innspill og samarbeid i gruppen, til tross for stort trykk og ønske utenfra. Kulturkontoret var representert to ganger, og kom med forslag til tilbud. De bidro også ved å legge bl.a. dansekurs til skolen i åpningstiden til Åpen skole noe som gav positive erfaringer.

Østnorsk Kompetansesenter som finansierte prøveperioden på ca 1 år, fikk kun komme på et møte, og fikk der tildelt kun 20 min, til tross for flere påminnelser om at det å ta i mot midler også forpliktet Harestua skole til å samarbeide med kompetansesenteret og motta veiledning og oppfølging. Kompetansesenteret trakk seg derfor etter hvert ut, og skolen og kommunen gikk glipp av mulige midler for videreføring og utvikling, og måtte derfor selv finansiere videreføringen.

Kultur- og miljøarbeider (km)

Km fikk en hard start, da ungdomshuset Kløvertun lå nede i forhold til fysisk tilstand. Han måtte starte med å rydde og pusse opp huset før han kunne starte noe tilbud for ungdommene. Det ble brukt mye tid på dette, og han gjorde en god jobb. Parallelt utdannet han seg etter initiativ fra kommunen, til MOT instruktør og samarbeidet en del med Lunner ungdomsskole. Ungdomstilbudet kom så i gang, og ungdommene trivdes. Det ble arrangert ulike kveldsarrangement og kurs noe som så ut til å være vellykket. Det lå an til å bli et trygt ungdomstilbud med god kvalitet som over tid ville kunne blitt et godt utgangspunkt for forebyggende arbeid med barn og unge. Tilbudet fanget opp de fleste typer ungdom. Da stillingen varte kun et år, rakk ikke samarbeidstilbudet med skolen å utvikle seg godt nok til å feste seg og gi noen spesielle erfaringer annet enn at informasjonsbiten var meget vellykket.

Lunner kommune har imidlertid tilført kr 150 000,- til lag og foreninger som skal fordeles gjennom kulturkontoret.

3.3 Tiltak/delprosjekt i Gran kommune

20% stilling inn i prosjektet "foreldrenettverk inn i skolen" for å sette ekstra fokus på den gruppen foreldre som ofte ikke møter på foreldremøter osv, utredet og iverksatt i samarbeid med Gran kommune høsten 2006.

Gratis skolematordning

Det opprinnelige ønske i forprosjektet var et prosjekt med gratis skolematordning. Dette ble utredet våren og høsten 2005, og man kom frem til at det prosjektet ikke var gjennomførbart på daværende tidspunkt. Skolestrukturen i kommunene var til vurdering, og det var ikke ønskelig å starte et kostbart påbyggingsarbeid på skolen for å få den nødvendige fysiske plassen som skal til for å kunne gjennomføre ordningen etter intensjonene og på en forsvarlig måte.

20% stilling i "foreldrenettverk i skolen"

Nettverksgruppen i Gran bestemte seg i stede for å bruke ressursene til å utvide og forsterke deres prosjekt "foreldrenettverk inn i skolen", som allerede hadde pågått en tid.

De ansatte en person i 20% stilling for bl.a å følge opp foreldrenettverkene tettere enn det man har kapasitet til for øvrig, samt å se på muligheter for å fange opp de foreldrene som ikke møter på foreldremøter, og som har vanskelig for å følge opp barna sine på denne måten.,

Denne stillingsandelen er plassert i helsesøstertjenesten. Stillingen er vedtatt i budsjettplan 2008-2011, videreført som 50% stilling fra august 2008, til og med 2011, da omgjort til SLT-koordinator.

Erfaringer:

Det viste seg raskt at denne stillingen var viktig for fremdriften og drivkraften i foreldrenettverkene i skolen. Stillingen har blitt brukt til å evaluere foreldrenettverkprosjektet, og mye av den første tiden gikk med til dette. Etter at spørreundersøkelsen i forbindelse med dette arbeidet var over, kom stillingen mer til sin rett, og det har vært stor pågang fra foreldre som trenger støtte og veiledning. Skal foreldrenettverk fungere godt og i det hele tatt bli etablert i klassene, er det tydelig at det er viktig med en forankring i en fast kontaktperson som kan dra i trådene og holde fokuset oppe. Det er også mye arbeid i forbindelse med presentasjon av opplegget til nye foreldrekontakter på høsten, og det er viktig at en kontakt kan ha ansvar for dette arbeidet, slik at man er sikret videreføring. Erfaring hentet fra andre kommuner ser man er den samme, da foreldrenettverksarbeidet ligger nede der koordinator/kontakt er ute av stillingen for kortere eller lengre tid.

Anbefaling:

Det anbefales at stillingen opprettholdes. En kan derimot ikke se at stillingen har fokusert på det opprinnelige målet om å finne gode løsninger for å få inkludert de foreldre som av ulike årsaker "aldri" møter på foreldremøter. Det anbefales at man ved evt. videreføring er meget bevisst på dette målet, og jobber aktivt med denne problematikken.

4. Tiltak som delvis eksisterer men som bør videreutvikles slik at de er oppegående i alle tre kommunene i løpet av prosjektperioden:

4.1 Foreldrenettverk i skolen

- Foreldrenettverk i skolen er i strukturert utvikling i **Gran** kommune, blir brukt som delprosjekt i dette prosjektet.
- **Lunner** ønsker å utvikle foreldrenettverk, og prosjektet har bl.a. i den forbindelse fått foreldrene i Lunner til å gjenopprette KFU (kommunalt foreldre utvalg). Kommunen har utnevnt skolefaglig rådgiver som sekretær for utvalget. Dette vil være til stor hjelp når man skal jobbe videre med å etablere foreldrenettverksgrupper.
- **Jevnaker** har ikke faste rutiner med å etablere foreldrenettverk. PL har vært i KFU og holdt innlegg om foreldrenettverksetablering, og Jevnaker skole har hatt foredragsholder for alle foreldre hvor dette var et av hovedtemaene. Toso skole er den eneste skolen som har jobbet aktivt med dette tidligere i Jevnaker. Spørsmålet er tatt opp med skolefaglig rådgiver i kommunen, og kommunalsjefen. De kom frem til at de ikke hadde ressurser til å starte opp dette i løpet av prosjektperioden, men at det vil være et tema for gjenopptagelse når SLT-nettverket videreføres i kommunen etter prosjektets slutt.

4.2 Natteravnere/vandrere, organiseres med en felles arbeidsgruppe for Hadeland

Våren 2005 tok PL initiativet til å danne en felles arbeidsgruppe for natteravnene/vandrerne på Hadeland. Denne gruppen fungerer fortsatt, selv om møtene ikke er hyppige, kun etter behov. Jevnaker har nå fått en mann til å ta på seg hovedoppgaven rundt natteravnere i Jevnaker, og han har innledet samarbeid med lensmannskontoret, og vil få informasjon og veiledning fra administrasjonen for natteravnere i Gran og Lunner. Natteravnordningen i Lunner og Gran fungerer meget bra.

Erfaring:

Det er viktig med klare ansvarsforhold til å drifte ordningen. Det anbefales at ansvaret for videreføring av den felles arbeidsgruppen for Hadeland fortsetter å ligge hos Frivillighetssentralen i Gran.

4.3 Kultur og fritidstiltak generelt til barn og ungdom **”Tilgjengeliggjøre” tiltak for utsatte grupper**

Kultur og fritidstilbudene for barn og unge på Hadeland er stort og allsidig. Det jobbes kontinuerlig for å utvide lavterskeltilbudene, som for eksempel ungdomsklubber, skateramper, lekeplasser/fotballsletter osv.

- Fritid med bistand

Som et ledd i det å tilgjengeliggjøre tilbudene for utsatte grupper, ble lederen for ”Fritid med Bistand” fra Kristiansand, invitert til seminaret 12. juni 2006, hvor aktuelle deltakere utover nettverket i prosjektet også ble invitert. Det ble etter dette bestemt i prosjektgruppen for

Hadeland, at alle kommunene skulle se på ordningen og prøve ut noe av ideene denne modellen bygger på.

Erfaring:

Det har vist seg at denne modellen er meget ressurskrevende, og ingen har klart å gjøre seg noen konkrete erfaringer.

- Treningskontakten

Det ble arrangert en konferanse i november 2006, med Idrett og kultur som tema. I forhold til idrett ble opphavsmannen for ”treningskontakten” i Førde invitert.

Denne modellen så ut til å være mer gjennomførbar på Hadeland, enn Fritid med bistand, og den vakte stor interesse. Representantene fra kommunene bestemte seg for å gå videre med denne modellen, og det er nå innledet et samarbeid med fylkeskommunen gjennom FYSAK fylkeskoordinator Ane Bjørnsgaard. Det er satt i gang et samarbeid mellom fylket, kommunene på Hadeland, Øverby Helsesportsenter på Gjøvik, Oppland Idrettskrets, Østnorsk Kompetansesenter og Valdreskommunene om å lage en Opplandsmodell for treningskontakter. Første kurs for utdanning av instruktører og treningskontakter, ble gjennomført andre helg i juni 2007.

Gran kommune deltok med 2 representant samt 3 fra Røysumtunet, Jevnaker kommune deltok med 1 representant, Lunner kommune fant ingen som hadde anledning på det aktuelle tidspunktet.

Gran kommune har kommet godt i gang med arbeidet rundt en gruppe ungdommer, med bruk av treningskontakt modellen i samarbeid med psykisk helse. De samarbeider også med en studiegruppe fra Høgskolen i Lillehammer i ”helsefremmende og forebyggende arbeid i kommunene”, og har fått tildelt fylkeskommunale prosjektmidler til å videreutvikle sin modell. Gran er også å i ferd med å utvikle en ungdomsmodul som skal inkluderes i kurset for treningskontakter. Det første lokale kurset i Gran er tenkt avholdt høsten 2008.

Erfaring fra arbeidet i

Gran: Ting tar tid, men med jevnt arbeid får man til resultater der det er engasjement nok. Men det er avgjørende at prosjektleder drar i trådene, og tar initiativjobbingen i startfasen. Det er ikke ressurser nok i kommunen til at et slikt prosjekt hadde kunnet komme på plass uten at prosjektleder brukte mye tid på samarbeid med fylket og samordning av møter i kommunen.

Jevnaker har planer om å inkludere treningskontakten sin i støttekontaktordningen når denne foreligger nyetablert, og utdanne flere.

Lunner har ikke funnet mulighet til å henge seg på og utdanne noen innen denne ordningen, selv om de er positive og ser fordelene og behovene for en slik ordning.

Anbefalinger:

Det bør jobbes videre med utvikling av støttekontaktordningen, også med tanke på andre tilbud enn fysisk aktivitet. Dette er et tilbud som vil kunne bety mye i forhold til alminneliggjøring, tilgjengeliggjøring og sosialisering for en gruppe mennesker som vil kunne få en vesentlig økt livskvalitet, noe som igjen vil gjøre store utslag samfunnsøkonomisk, på sikt.

4.4 "Foreldregrupper" for foreldre med barn med ulike problematikk f.eks. ADHD-gruppe

Dette er et tema som har vært i fokus i forprosjektet for psykiatritilbudet på Hadeland – barn og unge og deres familier. Da med tanke på alle foreldre med barn med ulik problematikk. Se punkt 6.2.

4.5 Tiltak(arbeidstrening!) for ungdom som faller ut fra videregående skole

Ungdomskontakten

Prosjektgruppen for Hadeland hadde som en av sine hovedoppgaver å se på muligheten til tiltak rundt gruppen elever som dropper ut av videregående skole. Gruppen startet opp med dette arbeidet umiddelbart etter at gruppen var etablert, og hadde bl.a. flere møter med Oppfølgingstjenesten for Hadeland vgs.

NAV for Gran og Lunner kom i gang med et liknende arbeid parallelt med prosessen i prosjektgruppen. Det ble gjort et forsøk på samarbeid, men NAV ønsket å gi tilbud til aldersgruppen 18 til 24 år, og styringsgruppen for Barn og unge.. valgte da å ikke innlede ytterligere samarbeid, og heller se på andre muligheter for den yngre gruppen.

NAV for Gran og Lunner ansatte ved nytt år 2007 en ungdomsarbeider i 100% stilling i et års engasjement. Ungdomsarbeideren fikk i oppgave å følge opp "drop outs" ved Hadeland vgs. og de som trenger oppfølging for å komme seg i jobb eller videre utdanning. De satte aldersgruppen ned til 16 til 24 år, noe som åpnet for samarbeid med prosjektet Barn og Unge allikevel. Engasjementet gikk imidlertid ut 01.01.08. En høstet meget gode erfaringer med stillingen i engasjementperioden, og det var et felles ønske om at stillingen ble videreført med et tidsperspektiv på minst 3 år. Det ble så dannet en arbeidsgruppe ledet av Barn og unge.., for å se på muligheten for videre finansiering, og for å inkludere Jevnaker.

Prosjektet har hatt møter med NAV, OT, kommunenes ordførere m.fl. Det ble av leder for NAV Gran og Lunner og leder for sosialtjenesten i Gran, utarbeidet en prosjektbeskrivelse, "Ungdomsprosjektet", og kontakt med aktuelle departementer og mulige bidragsytere ble opprettet og dette arbeidet fortsetter utover våren 2008. En funksjonell løsning for å inkludere ungdommer i Jevnaker er med i prosjektbeskrivelsen.

Østnorsk Kompetansesenter deltok på møtet 26. februar 2008 og viste stor interesse for både stillingen og videre fremdrift. De sa seg villig til å være med som støttespiller og bidragsyter både i prosessen og i forhold til eventuelle tiltak man ser kunne være nyttige undervegs. Arbeidet videreføres gjennom "ungdomsprosjektet", hvor leder for NAV trygd/arbeid Gran og Lunner er leder for styringsgruppen, og hvor representanten for sosialtjenesten i Gran er leder for arbeidsgruppen.

4.6 Tilbud om sommer jobb for ungdom i alle tre kommuner

- Jevnaker hadde tilbud i 2005, og gav samme tilbud 2006 og 2007.
- Gran har evaluert sin ordning og gav tilbud i 2007. Ungdomsråde i Gran arbeider med å utvikle modellen, og den ligger nå inne som fast ordning i Gran kommune.
- Lunner har ikke et slikt tilbud, og har ikke midler til å sette i gang et slikt tilbud p.d.d.

5. Status/erfaring for øvrige aktuelle punkter i prosjektbeskrivelsen

5.1 Samarbeid med andre prosjekter og instanser

Avgrensning/Prioritering/Samarbeid (Se vedlagte Prosjektbeskrivelsen punkt 3)

Prosjekter på Hadeland:

- Det er etablert et samarbeid med prosjektet barn fra **0 – 6 år i Jevnaker**, og prosjektleder møter fast i SLT-nettverksgruppen.
- Det har vært samarbeid med prosjektet **IKT i skolen**, for Gran og Lunner, hvor man har hatt fokus på temaet ”vettug bruk av IKT – nettvett, personvern og etikk”, som har fått sitt eget avsnitt i deres IKT plan.
- Det har vært samarbeid med prosjektgruppene som er opprettet rundt etableringen av **Hadeland vgs. – ett skolested**.
- Det har vært et fortløpende samarbeid med prosjektene **YOU, Entreprenørskap** i skolen og **Kunnskapsløftet**. Samarbeidet har kun ligget på et overordnet gjensidig informasjonsnivå. Prosjektene har sammen laget en felles informasjonsbrosjyre som presenterer kort disse prosjektene, som alle er rettet mot barn og unge på Hadeland.
- Det ble jobbet aktivt i innledende periode av prosjektet om å få til et nærmere aktivt samarbeid med prosjektet **Kunnskapsløftet**, da det er flere felles interessefelt mellom disse prosjektene. Til tross for at regionrådet vedtok at et slikt samarbeid skulle prioriteres, var det ikke mulig å få de lokale kreftene rundt kunnskapsløftet med på dette.
- Det var også samarbeid med sosialtjenestens prosjekt i Jevnaker, rundt eldre **etablerte rusmisbrukere**, i den tiden det prosjektet pågikk.

Andre samarbeidsinstanser:

- Prosjektet har hatt godt samarbeid med Østnorsk Kompetansesenter, og har bl.a. fått kr 100 000,- i rene stimuleringsmidler, samt bistand til å arrangere flere konferanser. De har også arrangert flere konferanser med tema etter ønske fra deltagerne i prosjektet. Disse konferansene har vært kostnadsfrie for prosjektet, og hatt en symbolsk deltageravgift. De har også bistått i arbeidet med å etablere samarbeid mellom ruskonsulentene i kommunene, og med etableringen av Åpen skole på Harestua.
- Prosjektleder har vært Opplands representant i Østnorsk Kompetansesenter sin referansegruppe, og har i den forbindelse bl.a. deltatt på flere studiereiser og samarbeidsmøter i regi av kompetansesenteret.
- Prosjektet har samarbeidet med det Kriminalitetsforebyggende Råd, og har mottatt stimuleringsmidler i forhold til SLT modellen de to første prosjektårene.
- Prosjektet mottok i 2007 kr 200 000,- i skjønnsmidler fra Fylkesmannen i Oppland til gjennomføring av prosjektet.
- Prosjektet har samarbeidet med Fylkeskommunen og Gran kommune har mottatt kr 175 000,- til utvikling av Treningskontakten.

- Prosjektet samarbeidet med Østlandsforskning i forbindelse med utarbeidelsen og gjennomføringen av undersøkelsen Ung på Hadeland.
- Prosjektleder har hatt samarbeid med SLT-koordinatorene i Gjøvik, Ringerike/Hole og Nittedal.
- I tillegg til ovennevnte har det vært et konstant samarbeid med aktuelle instanser ved behov.

5.2 Referansegruppe for ungdom

(Se den vedlagte Prosjektbeskrivelsens punkt 4.6)

Det er spennende å jobbe med ungdom, og de gir mye av seg selv til enhver tid.

Dagens ungdom er imidlertid travle, og har ikke mye tid til overs. Det har derfor vært en utfordring å fordele oppgaver i denne gruppen, og mye av arbeidet falt på prosjektleder og på voksenkontakten da denne kom på plass i andre prosjektår.

Noen av oppgavene som ble gjennomført var:

Utarbeidelse av logo

Referansegruppen fikk ansvar for å utarbeide logo for prosjektet, og dette gjorde de ved å involvere alle skolene på Hadeland i en konkurranse. Marcelle design ved Anette Keiserdalen bearbeidet logoen som vant. Den har blitt en del av prosjektets identitet, og har vært meget nyttig gjennom prosjektperioden, spesielt fordi selve prosjektnavnet har vært langt og tungvint. Navnet satt sammen med logoen har gitt prosjektet en fin image.

Logoen viser tre barn som danser i fellesskap, og de symboliserer de tre hadelandskommunene.

”Trygt hjem for en 50-lapp”

Gruppen har også bl.a. jobbet med søknad til fylket om deltagelse i prosjektet ”Trygt hjem for en 50 lapp”, og Hadeland fikk tildelt kr 100 000,- av Fylkeskommunen, og prosjektet ble iverksatt 14. 12. 2007.

Plakat for forebyggere

De har også vært med i prosessen ad. det politiske dokumentet/plakat for forebyggende arbeid med barn og unge på Hadeland, og kommet med mange nyttige innspill.

Internettside for ungdom på Hadeland

De hadde klare ønsker og store forventninger rundt nettsiden for ungdom, den tiden vi jobbet med dette.

Festkultur på Hadeland

Et annet tema de har vært og er meget oppatt av er muligheten for å arrangere offentlige fester på Hadeland. Gruppen laget en arbeidsgruppe med frivillige ungdommer som skulle se på festkulturen på Hadeland, og finne løsninger for å arrangere fester med gode sunne miljøer.

De samarbeidet med Oppland bygdeungdomslag, og lokallagene i de tre kommunene. Festkomiteen ønsket imidlertid å avvente arbeidet og se an behovet, da bygdeungdomslagene selv blomstret opp og arrangerte en del fester på eget initiativ.

Endring av navn til regionalt arbeidsutvalg for ungdomsrådene

Referansegruppen for ungdom ble siste prosjektår endret fra å være sammensatt av ungdommer valgt inn fra skolene, til to representanter fra hvert ungdomsråd i kommunene. Dette for at de skulle ha et nettverk å hente og diskutere saker i, slik at de ikke stod alene om ansvaret. Det ble valgt to representanter fra ungdomsrådet i hver kommune. Dette har fungert godt, men det har ikke vært mange saker å ta opp. Gruppen er nå bestemt å hete regionalt arbeidsutvalg for ungdomsrådene, og skal ha et obligatorisk møte i året, og ellers etter behov.

Erfaringer:

Ungdommene som var med i gruppen var samfunnsorienterte og hadde stort engasjement. De hadde imidlertid ikke noe nettverk rundt seg som de representerte, de representerte altså kun seg selv. De stod derfor alene om de ønsker og meninger de kom med. Ungdom er meget forskjellig, og er i konstant utvikling. De hadde et reelt ønske om å være med å bety noe for ungdomsmiljøet på Hadeland. Etter noen utskiftninger pga. alder og skolegang osv. kom en frem til at gruppen ville fungere mye bedre dersom man henget ungdommer fra ungdomsrådene til et felles arbeidsutvalg. Endringen ble vedtatt i styringsgruppen.

5.3 Kompetanseutvikling

I tillegg til informasjonsutveksling på møter og pr. mail osv. er følgende konferanser/seminarer arrangert:

Arrangert av prosjektleder:

- 5. september 2005 - Kick off konferanse med Börje Ehrstrand fra Rinkebyskolen i Stockholm som foredragsholder rundt tverrfaglig samarbeid med skolen som sentrum. Konferansested var Hadeland Glassverk.
- 12. juni 2006 - Erfaringskonferanse mellom kommunene, samt foredrag om ordningen "Fritid med bistand" fra Kristiansand. Konferansested var Lunner kommune.
- Oktober 2006 Innføring i konfliktløsning ved elevmekling/gatemekling ved Oslo Røde Kors og Sogn vgs. Konferansested var Jevnaker samfunnshus.
- 30. november 2006 - "Idrett og kultur" – Gjennomgang av kulturens betydning for barn og unge med Lidia Myhre fra kulturskolen i Gran, og Treningskontakten – Foredragsholder fra Førde. Konferansested var Hadeland Gjestegård.
- 6. og 7. mars 2007 - Innføring i arbeidet med Jentegrupper - arrangert i samarbeid med Østnorsk kompetansesenter. Konferansested var Sanner hotell.
- 2. mai 2007 - Juridisk kurs med Unni Culina – tema taushetsplikt og meldeplikt til barnevernet. Konferansested var Jevnaker samfunnshus.
- 22. november 2007 - Hadelandskonferansen – "Ung på Hadeland" – hvordan kan alle bidra til at enda flere trives på Hadeland? Med foredragsholder Marco Elsafadi fra

stiftelsen New Page, presentasjon av undersøkelsen Ung på Hadeland ved Østlandsforskning, kulturelle innslag fra ungdommer i kulturskolen, ungdommenes egne innspill, og ordførernes oppsummeringer. Konferansted var Bergslia gjestestue.

- 30. mars og 1. april 2008 - Kurs i endringsfokusert rådgivning, arrangeres i samarbeid med Østnorsk kompetansesenter. Konferansted var Gran rådhus.

Eksterne konferanser der prosjektleder har deltatt sammen med representanter fra prosjektet:

- Prosjektgruppen for Hadeland deltok på Confex konferansen "forebyggende samarbeid mot rus og ungdomskriminalitet"
- Konferanse i Bergen med mulighet for deltagelse, "Vold kan bekjempes – den farlige byen og den trygge bygda – myte eller realitet?" PL og en representant fra kulturkontoret i Gran deltok.
- Kurs med sertifisering i det rusforebyggende programmet Örebro Preventions Program (ÖPP), alle de tre kommunene var representert på kurset.
- Prosjektleder har i tillegg blitt invitert med og deltatt på flere konferanser og studieturer hvor utgiftene er dekket av samarbeidspartnerne. Erfaring og informasjon er gitt videre til nettverksgruppene.

Erfaring:

De som har møtt på konferansene har hatt mye igjen for dette. Det har vært lærerikt og interessante tema er tatt opp. Men det er dessverre vanskelig å få de man ønsker skal prioritere de ulike konferansene til å faktisk gjøre det. Det er mange eksterne kurs/konferanser å velge i for den enkelte arbeidstaker, og egne konferanser blir et tillegg til dette.

Det har til dels vært vanskelig å få opp engasjementet rundt muligheten av å få arrangere konferanser med tema som den enkelte savner. Det har vært vanskelig å fastsette datoer som passer for de fleste, selv om man har vært ute i svært god tid. Den første og den siste konferansen arrangert av prosjektleder har hatt best oppmøte.

Ordførerne har vært meget flinke til å engasjere seg og møte opp, og dette har blitt lagt merke til blant de andre deltagerne i prosjektet. Det har gitt den enkelte en god følelse av å bli sett, ved at de viser interesse for den enkeltes arbeid på denne måten.

Det har vært vanskelig å få fristilt noen av deltagerne i prosjektet til å hjelpe til med arrangementene, og derfor har alt arbeidet falt på prosjektleder. Dette har nok til dels ført til at kommunene ikke har fått det rette eierforholdet til konferansene som man kanskje skulle ønske. Men tiden og ressursene til å jobbe med dette er ikke til stede hos den enkelte, derfor vil det bl.a. være avgjørende at det finnes en koordinator i kommunen til å ta denne jobben dersom man ønsker å videreføre en form for kontinuerlig kompetanseutvikling på dette plan.

6. Tilleggsoppgaver

Utover de oppgaver som er beskrevet i prosjektbeskrivelsen, har prosjektet hatt ansvar for

6.1 Informasjonshefte

Utarbeide et informasjonshefte som gjør det enklere å navigere mellom de ulike og deltagerne i prosjektet og ulike møtefora i kommunene. Heftet var også ment å forenkle prosessen der deltagerne i prosjektet av ulike årsaker ikke kan delta lenger og nye kommer inn, slik at de nye raskt skulle komme inn i prosjektet.

Erfaring: Det viser seg at det er store ulikheter hvor nyttig man synes dette heftet har vært. Noen har brukt det aktivt og synes det er oversiktlig og fint, mens andre har brukt det lite. De som har kommet sent inn i prosjektet og har fått heftet synes det her vært til stor hjelp. Heftet har også vært nyttig ved informasjon om prosjektet i ulike sammenhenger som møte med departementer, politidistrikt og kommuner.

6.2 ”Psykiatritilbudet på Hadeland – barn og unge og deres familier”

Lede og gjennomføre forprosjektet ”*psykiatritilbudet på Hadeland – barn og unge og deres familier*”. Arbeidet ble gjennomført av en tverrkommunalt sammensatt arbeidsgruppe fra psykisk helse/psykiatri og familie og helse. Prosjektleder var møteleder og sekretær. Utkast til prosjektbeskrivelse, ble høsten 2006 overlevert rådmennene for videre samarbeid med 2. linje tjenesten og utarbeidelse av endelig prosjektbeskrivelse.

Status:

Ikke videreført, noe arbeid gjøres i Gran kommune.

6.3 ”Trygt hjem for en 50-lapp”

Prosjektet har innledet samarbeid med Hadeland taxi og utarbeidet brosjyre, samt iverksatt prosjektet ”*Trygt hjem for en 50-lapp*”. Tilbudet er finansiert av prosjektmidler fra Oppland Fylkeskommune, og startet 14. desember 2007.

Erfaringer:

Ordningen brukes av ungdommene i større grad enn man hadde forventet, noe som sier at behovet absolutt er tilstede. Ungdommer, foreldre og drosjenæringen er fornøyd, og ungdommene oppfører seg pent og har ikke misbrukt ordningen så langt. Geografien på Hadeland er imidlertid slik at avstandene er store, det blir derfor fort dyrt å kjøre drosje. Derfor har en i samarbeid med drosjenæringen gått inn for å finne en rimeligere ordning som om mulig gir et like tilfredsstillende tilbud. Det vil så bli sendt søknad til fylkeskommunen om muligheten for å øke de tildelte prosjektmidlene noe, samtidig som at prosjektet Barn og Unge.. bidrar med en foreløpig ikke avtalt sum.

6.4 Levekårsundersøkelsen Ung på Hadeland

Prosjektet har i løpet av høsten 2007 samarbeidet med Østlandsforskning om utarbeidelsen av spørreundersøkelsen Ung på Hadeland, samt bidratt til gjennomføring i alle ungdomsskoler og videregående skole på Hadeland. Rapporten ble offentliggjort og presentert under Hadelandskonferansen Ung på Hadeland 23. november 2007.

Prosjektleder utarbeidet en kortversjon av rapporten for å forenkle forståelsen.

Det er et ønske fra prosjektgruppen for Hadeland at undersøkelsens blir presentert og gjennomgått i kommunestyrene slik at politikerne blir godt kjent med den og kan bruke den aktivt som styringsverktøy i planleggingen av fremtidig forebyggende arbeid.

Undersøkelsen er utformet og gjennomarbeidet i tråd med de midlene prosjektet hadde til rådighet. Det er derfor en del krysninger av spørsmål og svar som kunne vært ønskelig, men som ikke er utført. Disse krysningene er det fullt mulig for den enkelte kommune å be Østlandsforskning utføre, men da må kommunen selv stå for denne finansieringen.

Erfaringer:

Et godt samarbeid, og et godt resultat som vil bli et avgjørende arbeidsdokument for kommunenes forebyggende arbeid med barn og unge fremover. Det anbefales at undersøkelsen gjennomføres med 2 til 3 års mellomrom for å kunne se eventuelle endringer. Dette vil gi maksimal utnyttelse av undersøkelsen, og den vil på den måten kunne brukes som styringsverktøy i flere år fremover. Østlandsforskning tok kr 70 000,- for arbeidet, og det påløp noen kroner til kopiering og utsendelse osv. Neste undersøkelse vil bli langt billigere, da selve spørreskjema nå foreligger. Se også punkt 8.9.

6.5 Politiråd

Viser til punkt 8.6.

6.6. Psykisk helsedager i den videregående skole

Prosjektleder deltok i forarbeidet og gjennomføringen av psykisk helsedager i Hadeland videregående skole i oktober 2005. Prosjektet bidro også økonomisk.

Erfaring:

Det var et stort apparat i sving for å få til disse dagene. Det ble brukt mye ressurser både faglig og økonomisk. Det er viktig å ha fokus på emnet, men en kan stille seg spørsmål om en kan få større effekt ut av å finne metoder som gir små drypp gjennom hele året, eller inkluderes i det daglige arbeidet, en å ha noen få happening dager i løpet av et år.

7. Status økonomi

Finansiering				
År	2005	2006	2007	2008
Totalbudsjett	600 000,-	697 500,-	560 000,-	120 000,-
Egenandel	450 000,-	637 500,-	360 000,-	120 000,-
Skjønnsmidler fra FM			200 000,-	
Stimuleringsmidler fra KRÅD	50 000,-	60 000,-		
Stimuleringsmidler fra ØKS	100 000,-			

Forbruk av partnerskapsmidler går fram av økonomisk rapport som hvert år er lagt fram for regionrådet.

8. Erfaringer :

8.1 SLT-nettverk i hver kommune (Viser til punkt 4.4 i prosjektbeskrivelsen og side 8 i rapporten))

Gran kommune

Det var i Gran kommune en større utfordring å implementere prosjektet enn det var i de to andre kommunene, og engasjementet fra deltagerne har vært varierende.

Gran kommune så etter noe tids arbeid at sammensetningen og mandatet til SLT-nettverksgruppen ikke tilfredstilte deres behov, og startet innledningsvis i siste prosjekt år en gjennomgang av dette. Det er viktig at de enkelte representantene ser nytteverdien av nettverket og at det er berikende og ikke belastende. Det er også viktig at den enkelte kjenner eierforhold til nettverket og prosjektet i sin helhet. Kommunen står overfor flere store utviklingsprosjekter med konsekvenser for ungdom. Viktigste av disse er bygging av ny videregående skole og regulering av Gran sentrum. Det har vært viktig for arbeidsgruppen å være med og påvirke i disse prosjektene, og de har jobbet med tiltak i denne forbindelse. Representantene i gruppen jobber mye tverrfaglig utover dette og er godt oppdatert på mange felt. De hadde spesielt nytte av politiets bidrag i denne nettverksgruppen, og betydningen av politiets tilstedeværelse på møtene ble derfor avgjørende for at de kommunale representantene skulle se nytteverdien i nettverket.

Lunner kommune

I Lunner kommune har det høsten 2006 foregått en omfattende omorganisering som fortsatt pågår, og dette har medført en del usikkerhet og manglende kontinuitet i arbeidet. Det er viktig at den organisasjonen som utvikles legger til rette for tverrfaglig samarbeid. Deltagerne i arbeidsgruppen ser klart nytten av SLT modellen, men det har til dels vært stort fravær på møtene av ulike årsaker som sykdom, permisjon, akutte arbeidsoppgaver osv.

Jevnaker kommune

I Jevnaker kommune har de hatt stor nytte av SLT samarbeidet, og har oppnådd gode resultater med tydelig nedgang i antall straffesaker på ungdom under 18 år i 2005, og antallet har holdt seg nede også i 2006. Prosjektet har vært med på å opprettholde og videreutvikle høy fokus på forebyggende arbeid med barn og unge både politisk, administrativt og hos politiet. Dette nettverket har også knyttet til seg fast samarbeidspartner fra menigheten som jobber med ungdomsgruppen, og prosjektleder for eget prosjekt for barn i gruppen 0-6 år. Det har i perioder vært dårlig fremmøte på nettverksgruppemøtene, grunnet sykdom og permisjoner, noe som har gjort det vanskelig å opprettholde god kontinuitet.

8.2 Prosjektgruppen for Hadeland

Gruppens mandat var som følger:

” Prosjektgruppen skal bestå av lederne av SLT nettet i de tre kommunene, PL og en representant fra Hadeland videregående skole. Denne gruppen er ansvarlig for å se det forebyggende arbeidet i et Hadelandsperspektiv, og skal prioritere, initiere og diskutere den praktiske koordineringen av prøvetiltak og evet. felles tiltak.

Prosjektgruppen skal spesielt se på måter å forebygge ”drop outs” på, samt se på oppfølgingen av denne gruppen.

Prosjektgruppen har også ansvar for å utvikle en "hadelandspolitikk" for tema "Forebyggende arbeid for barn og unge – oppvekstmiljø – positive ungdomsmiljøer". Prosjektgruppen bør møtes fast ca hver 4 uke og kalles inn oftere etter behov."

Erfaringer:

Viser til erfaringer fra prosjektår 2005:

"Denne gruppen er meget viktig for å se det overordnede perspektivet på forebyggende arbeid på Hadeland i sin helhet. Derfor blir det av avgjørende betydning at de som er ledere for nettverksgruppen i den enkelte kommune, har en slik posisjon/stilling at den sitter med god oversikt over det arbeidet som gjøres i den enkelte kommune, også når det gjelder økonomiske fordelinger."

Det var også viktig at disse møtene ble prioritert av den enkelte, slik at alle kommunene var representert. Dette var til tider vanskelig å få til, og det gjorde at helhetsperspektivet ble noe borte.

Disse utfordringene har kommunene ikke klart å gjøre noe med i prosjektperioden.

Anbefalinger:

Det anbefales at gruppen opprettholdes, da med SLT-koordinatorene, eller forebyggende koordinator/kontaktperson der man ikke har SLT, som representanter fra kommunene, sammen med en representant fra Hadeland vgs. Mandatet bør være å se på de store linjene, se på muligheter for samarbeid i større prosjekter og eventuelle undersøkelser, samt ha fokus på ungdomsgruppen på Hadeland vgs. Det anbefales også at denne gruppen har ansvar for den årlige Hadelandskonferansen som skal fokus på barn og unge.

8.3 Felles utfordringer i SLT-nettverksgruppene det har vært vanskelig å gjøre noe med

- **Kommunikasjon/informasjonsflyt:** Informasjon fra representantene i nettverkene tilbake til sin virksomhet. Dette er viktig for å få kontinuitet i det forebyggende arbeidet. Det er viktig at det ikke bare er representanten i gruppen som tenker forebyggende, og at det ikke nødvendigvis er representanten som skal utføre de enkelte tiltak, men at det er virksomheten i sin helhet som har ansvaret.
- **Stedfortredere:** Dersom en representant ikke kan møte er det viktig at virksomheten sender en annen representant. Dette fordi det ofte oppstår spørsmål ad en virksomhets ansvar og mulighet for tiltak osv. Da er det viktig at det er noen der som kan svare på dette, selv om denne ikke er fullt oppdatert på prosjektet eller nettverksgruppens arbeid for øyeblikket.

8.4 Regionalt samarbeid

Det har vært nyttig med styringsgruppe hvor tre ordførere, tre rådmenn og tre lensmenn har kunnet diskutere og se på hverandres måter å håndtere det forebyggende arbeidet på. "Konkurransen" i dette har vært spennende og gitt fremdrift.

Kommunene er imidlertid ulike i forhold til beliggenhet bl.a. når det gjelder tilstøtende distrikter/byer, samt tilhørighet og folketall.

Samarbeidet gis også utfordringer i forbindelse med bl.a. ulike nivåer på tilgang til ressurser og ulik organisering.

8.5 Samarbeid kommune/politi (i SLT-nettverkene)

Erfaringer:

Man gjorde seg tidlig erfaring med dette samarbeidet, noe som ble påpekt i begge årsrapportene på følgende måte:

Politiets tilstedeværelse i gruppene viser seg å være enda viktigere enn først antatt. Politiet kommer hver gang med ferske opplysninger fra ungdomsmiljøet ute som er av uvurderlig betydning for engasjementet og fremdriften i gruppene. Det er også vanskelig for de kommunalt ansatte å yte så mye bistand til politiet som politiet skulle kunne ønske seg, dersom ikke politiet selv er med og legger føringer og kommer med oppdaterte opplysninger til nettverksgruppen, samt deltar aktivt i arbeidsgrupper rettet mot konkrete tiltak. Dette stiller store krav til politiets kapasitet innen forebyggende arbeid, men målet er jo at nettopp dette skal avhjelpe politiets kapasitetsproblemer i andre sammenhenger på sikt.”

Sentrale momenter ytret av de kommunale representantene:

- Politiet er en viktig og meget sentral samarbeidspartner for kommunens virksomheter
- Politi møter for sjelden på møter, savnes når de ikke er tilstede
- Gode innspill men politiet følger sjelden opp
- Forståelse for at det er vanskelig med kontinuitet ved skiftarbeid
- Forståelse for at det er vanskelig med samarbeid kombinert med utrykningstjeneste noe de har felles med bl.a. barnevernet hvor problemet er det samme

Politiet på sin side kjenner på at de ikke strekker til i forhold til møtevirksomheten, men at de er aktive på de møtene de deltar på, og at de kommer med mange innspill. De savner aktiv handling fra kommunenes side, i forhold til de innspill de kommer med.

Politiet har også av og til bortprioritert enkelte møter, da de mener at aktiv tjeneste har vært viktigere.

8.6 Politiråd

I løpet av prosjektperioden har det kommet krav om at alle landets kommuner skal opprette politiråd. Det er litt usikkerhet rundt hvordan disse rådene skal se ut og hvordan de skal jobbe. Det ser ut til at det er mye likheter mellom politiråd og styringsgruppen i SLT, bortsett fra aldersgruppen de skal ha fokus på. Styringsgruppen i prosjektet ble enige om at denne skulle fungere som politiråd til prosjektet er avsluttet.

Anbefaling:

Det anbefales ved prosjektets slutt at Lunner og Gran, som nå har felles lensmannskontor, oppretter et felles politiråd, og at Jevnaker oppretter eget. Det anbefales også at disse rådene brukes som styringsgrupper for videre SLT arbeid i kommunene, men det er da viktig å være bevisst på saker som gjelder hele befolkningen, og skille disse fra saker som gjelder 0 til 23 år. Det anbefales at SLT koordinatorene er med og evt. fungerer som sekretær for rådene, men at man da også er bevisst på at SLT koordinators oppfølgingsansvar kun ligger på aldersgruppen 0 til 23 år, dersom man ikke går inn for egen ordning.

Selv om Lunner ikke har noen SLT koordinator vil det være meget nyttig for Gran å bruke sin koordinator i denne jobben, og Lunner vil få et godt utgangspunkt ved evt. etablering av ny forebyggende struktur i sin kommune.

Det anbefales at ordfører er leder av rådet for å sikre forankringen i kommunen på høyeste nivå. I Gran og Lunner kan man evt. la det gå på omgang ved å bytte på annet hvert år e.l.

8.7 Samarbeid med skolen

Skolen er en meget presset arena for å nå både barn og ungdom samt foreldre.

Det etterlyses mer åpenhet fra skolen sin side. Andre kommunale virksomheter får ikke komme til med sin kompetanse for et godt samarbeid rundt elever og foreldre som trenger det. Skolen valgte å ikke prioritere prosjektet Barn og unge så lenge Kunnskapsløftet pågikk, men da Kunnskapsløftet var over kom det andre prosjekt skolene ønsket å prioritere fremfor dette regionale samarbeidsprosjektet rundt forebyggende arbeid.

Dette har gjort at en stor og meget viktig arena for å gjennomføre prøvetiltak og annet forebyggende arbeid falt bort i prosjektperioden, og man har derfor ikke fått full uttelling av prosjektet. Dette har også medført en viss oppgitthet fra de andre virksomhetene som har deltatt, og det har virket demotiverende for disse

9. Vurdering av prosjektet

9.1 Oppsummeringsundersøkelse i nettverksgruppene

Nettverksgruppene fikk i januar 2008 utdelt et skjema med spørsmål utarbeidet med prosjektbeskrivelsens mål og delmål som utgangspunkt. Man ønsket i undersøkelsen å få svar på hvordan den enkelte i kommunene har opplevd prosjektperioden. Har det vært nyttig, har kommunene vokst på dette, er det ønskelig å videreføre elementer i prosjektet? Osv.

Det var til sammen 19 av 28 som svarte.

Svarene skulle brukes i arbeidet hvor prosjektet skulle evalueres/oppsummeres av styringsgruppen og innarbeides som en del av sluttrapporten.

Det var blant svarene en gjennomgående positiv holdning til gjennomføringen og nytteverdien av prosjektet.

Gran og Jevnaker opplever at fokuset på forebyggende arbeid med barn og unge er økt på alle tre nivåer, spesielt politisk, og at prosjektet har vært nyttig i forhold til utveksling av informasjon mellom nivåene.

Lunner er derimot meget usikker og spredt i sine svar her. Den gjennomgående oppfatningen er at det forebyggende arbeidet ikke blir prioritert politisk eller på administrativt ledernivå. Lunner er spesielt negative i forhold til at det forebyggende fokuset ikke har økt på administrativt eller politisk nivå, men at fokuset alltid har vært der på utøvende nivå.

Det er et klart flertall som mener at Hadeland i dag fremstår som en region med et sterkere fokus på barn og unge.

Det er også en gjennomgående oppfatning at tverrfaglig samarbeid fører til økt effektivitet i arbeidet, og det er viktig med tverrfaglighet i forhold til de fleste saker.

Det påpekes også at det er meget viktig med en koordinator som kan holde i trådene, koordinere, inspirere og motivere og være en pådriver i det forebyggende arbeidet på alle nivå.

Ting som fremheves som positive:

- Spørreundersøkelsene i skolen
- Tverrkommunalt samarbeid er viktig, også tverrfaglig
- Prosjektet har gitt kommunene et samlande inntrykk utad
- Felles tverrfaglige fora er viktig, presiseres av mange
- Samarbeidet med politiet er positivt og det etterlyses mer av dette.
- Viktig med debatter i samarbeidsforaene da dette har gitt større tverrfaglig forståelse og dette sees på som meget nyttig
- Det fremheves at det er meget viktig med en koordinator som holder i trådene og holder fokuset og trykket oppe rundt det forebyggende arbeidet

Ting som fremheves som negativt:

- Det som fremheves som spesielt negativt er at det har vært og er vanskelig å gå fra samsnacking til samhandling. Man snakker om mye og har mange gode innspill og intensjoner, men handlingen uteblir.

Et par refleksjoner som kom på siste spørsmål:

"positive eller negative momenter du ønsker å nevne":

Lunner kommune:

- ”Det er gitt en del informasjon om hva som fungerer positivt i andre kommuner. Dette har til en viss grad gitt mer frustrasjon enn nytte. Dette fordi jeg føler at kommunen jeg representerer er på underskudd i forhold til forebyggende arbeid. Det oppfattes også at det forebyggende arbeidet, med SLT i spissen, har bedre forankring på det administrative og politiske nivået i andre kommuner. Skal et slikt prosjekt/ slike tiltak fungere nærmest optimalt MÅ fokuseringen støttes positivt fra toppnivået i kommunen – her må det også finnes en solid forankring. Vi som jobber forebyggende i kommunen har mye å komme med og mye å gi i dette arbeidet, men vi trenger å føle støtte for dette. Forebyggende arbeid kan ikke måles i tall eller mengder – og arbeidet tar tid. Skal man kunne evaluere om diverse prosjekter/tiltak har virkning i det forebyggende arbeidet i fht kriminalitet/vold, rus, rasisme etc må prosjektene gis tid. Måling av effektivitet kan ikke være den avgjørende malen i slikt arbeid. Forebyggende arbeid handler om å jobbe *med* lokalmiljøet for å skape positive endringer.....dette tar tid, og krever ressurser!”
- ”Det er fokus på barn og unges oppvekstmiljø. Men det hjelper lite å ha sterkt fokus på forebyggende tiltak dersom man ikke har muligheten til å realisere dem. Jeg tror fortsatt at det er slik at mange politikere og ledere i kommunen ikke greier å se langsiktig nok. Dersom politikerne hadde forstått det vi som jobber med dette til daglig forsøker å formidle, håper jeg situasjonen hadde vært annerledes. Grunnprinsippene om å investere i små forebyggende tiltak som gir varig investering i de unges liv blir ikke tatt ordentlig på alvor. Man må ta høyde for at forebyggende tiltak skal være rettet både mot den organiserte og uorganiserte barne- og ungdomsgruppa.”

9.2 Erfaringer sett i sammenheng med rapporten Ung på Hadeland (Levekårsundersøkelse)

Rapporten i sin helhet samt en kortversjon følger vedlagt.

I forprosjektet var det ikke lagt inn noe ønske om å gjennomføre en omfattende levekårsundersøkelse blant ungdommene på Hadeland. Det ble imidlertid undervegs i prosjektperioden tydelig at man satt med mange spørsmål det var vanskelig å finne svarene på. Det ble også tydelig at man ønsket en slik undersøkelse for å kunne se på en del myter som angår ungdommenes syn på oppvekstmiljø osv.

En ønsker å trekke frem følgende momenter:

Rapporten viser at 80% av respondentene i ungdomsskole og videregående skole trives godt med å bo på Hadeland.

Hele 98% av ungdommene i undersøkelsen er mer enn middels fornøyd med livet sitt. Det kommer også frem at de aller fleste opplever at de har gode venner, et godt forhold til familien og at foreldrene bryr seg om dem. Når noe er vondt eller vanskelig svarer 45% av respondentene at de vil snakke med mor eller far, og 42% at de vil snakke med kjæresten eller en god venn.

Undersøkelsen viser også at sammenhengen mellom mestring i skolen og foreldrenes interesse er stor. Det viser hvor avgjørende det er med godt samarbeid mellom hjem og skole, og at dette er like viktig i ungdomsskole og videregående skole som i barneskolen. *Dette sier noe om hvor viktig det er å ha fokus på foreldrerollen i det forebyggende arbeidet, og hvor viktig det er å styrke foreldres tro på egen påvirkningskraft overfor barna også når de er ungdommer.*

Undersøkelsen bekrefter også at mobbing fortsatt er et problem i skolen, og at det bl.a. bør settes ekstra fokus på lærernes følelse/evne til mestring i mobbesituasjoner, slik at de er rustet til å ta tak i problemene når de oppstår, og tar ansvar og griper inn.

Undersøkelsen belyser også mye av innvandrersproblematikken på Hadeland, og gir muligheter for bedre analyse og konkrete tiltak.

Innen rusproblematikken gir undersøkelsen et tydelig bilde på at det rusmiddelet som fortsatt er den største trusselen overfor ungdom er alkoholen. Hele 50% av de spurte som er 15 år og yngre har prøvd øl/vin/sprit, og hele 69% av de over 16 år drikker av og til /ofte øl/vin/sprit. Hele 48% av guttene og 39% av jentene har prøvd illegal sprit. Det er meget sjelden at ungdom ikke forsøker alkohol før de forsøker sterkere stoffer, derfor bør det forebyggende rusarbeidet ha hovedfokus på å redusere debutalderen på alkohol.

Det anbefales at rapporten studeres i sin helhet, og at den benyttes flittig som styringsverktøy både av politikere og de som jobber direkte med barn og unge til daglig. Det anbefales også at undersøkelsen gjentas om to til tre år for å se eventuelle endringer over tid.

9.3 Arbeidsform

Organisatoriske plassering - kontorplass

Det har vært meget positivt å sitte i nærheten av rådmannen og hans stab, noe som gir god tilgang til informasjonsutveksling, samt status i forhold til de ulike aktørene i prosjektet, noe som er viktig for å få gjennomslagskraft.

Det har også vært meget positivt å sitte i nærheten av ordfører av samme årsak.

Det har vært litt lite kontakt med lensmannskontorene, men dette har vært opp til prosjektleder å prioritere.

Fysisk tilstedeværelse i den enkelte kommune

For å kunne holde trykket oppe i den enkelte kommune, er det av avgjørende betydning med fysisk tilstedeværelse. Dette er også meget viktig i forhold til å få tilgang til informasjon slik at man kan sette i gang arbeid i takt med kommunen. Når man har kontor i annen kommune eller utenfor rådhuset/samfunnshuset kommer man hele tiden på etterskudd. Det er vanskelig å ajourføre seg, viktige opplysninger går tapt og man kommer ofte sent inn.

De kommunene prosjektleder ikke har hatt kontor i til daglig har ikke følt seg prioritert og sett av prosjektleder i denne perioden. Prosjektleder har blitt klart oftere kontaktet av deltagerne i prosjektet i den kommunen kontorplassen har vært til enhver tid.

Ved å ha fast kontor kun et år av gangen har gjort at en ikke har fått fast tilhørighet noe sted, og en blir å betrakte som "midlertidig" hele tiden, noe som gir en noe rotløs følelse, og kan til tider være belastende.

Arbeidsmiljø

Det har vært mye spennende kunnskapsutveksling i nettverksgruppene, men som prosjektleder har man allikevel ingen å ”spille ball” med, ingen naturlig fast partner for kreativ utfoldelse som igjen skal komme nettverkene til gode, selv om lederne i nettverkene har vært gode og viktige i denne sammenhengen.

Det kreves stor egeninnsats i forhold til å hente motivasjon og være kreativ.

Det anbefales at det opprettes et lokalt samarbeidsnettverk for SLT-koordinatorene hvor det prioriteres hyppig møtevirksomhet.

Arbeidsmengde og stillingsandel

Pga. arbeidsmengde og prosjektets omfang, har arbeidet blitt mer overfladisk enn en kunne ønske. En koordinator for en kommune vil kunne gå mye dypere inn i problematikken i sin kommune og følge budsjettprosesser og planarbeid mye mer detaljert enn det prosjektleder har hatt mulighet til.

Dette har sannsynlig vis gitt størst utslag på bl.a. delmålene om at kommunens arbeid skal dreie mer mot forebyggende, og at også politikken skal være mer forebyggende fokusert. Kontakt og påvirkning har her ikke blitt god nok.

Stillingsandelen til prosjektleder var 100%. Prosjektleder jobbet imidlertid kun 60% i siste halve prosjektår, grunnet helsemessige årsaker. Dette gjorde utslag økonomisk for prosjektet, da utgifter til lønn til prosjektleder gikk noe ned.

Tekniske hjelpemidler

Mobiltelefon:

Det er spesielt nødvendig å kunne disponere mobiltelefon når en skal ha kontakt med ungdom, og et uvurderlig hjelpemiddel når en reiser mye mellom kommunene, og er mye borte fra kontoret i møter osv. Det har vært nødvendig for prosjektleder å stille sin private mobiltelefon til disposisjon for å kunne få god kontinuitet i arbeidet.

Bærbar PC:

Det bør stilles bærbar pc med mulighet for å sjekke mail utenfor rådhuset til disposisjon, da dette er et meget avlastende og godt hjelpemiddel. Prosjektleder fikk tilgang til dette kun siste prosjektår.

Tilgang til kalender og bookingsystemer:

En bør ha tilgang til kalendere og booking av møterom i alle kommunene til enhver tid, da dette vil forenkle arbeidet meget og være ressursbesparende.

Mye informasjon går tapt ved endring av datasyst/mailsyst ved skifte av kommune.

Tidspunkt for gjennomføring av prosjektet

Det ble igangsatt mange prosjekter samtidig, og 4 prosjekt ble rettet inn mot skolearenaen i samme tidsperiode. Dette har vært en stor utfordring, og har ført til at prosjektet ikke har fått full effekt.

Andre momenter

Det har i prosjektperioden vært mye omorganisering i to av kommunene, og det har vært opptrapping til kommunevalget, samt gjennomføring av selve valget, og dette har stjålet mye av fokuset. Stadig utskiftninger av deltagere i nettverkene har også vært forstyrrende og påvirket kontinuiteten negativt. Spesielt de to førstnevnte momentene er det vanskelig å påvirke og gjøre noe med, og bør derfor tas med i betraktningen når man oppsummerer alle typer prosjekter.

10. Anbefalinger og oppfølginger

10.1 Tiltak som bør videreføres – ansvar

Gran kommune:

- Foreldrenettverk i skolen – ansvaret ligger hos foreldrenettverkskoordinator evt. SLT-koordinator når denne er på plass.
- ÖPP – Örebro prevensjons program – programmet forankres og inkluderes i kommunens ruspolitiske handlingsplan med vekt på felles ansvar for gjennomføring for helsesøstertjenesten, sosialtjenesten og skole. Koordinatoransvar for selve gjennomføringen kan eventuelt ligge hos SLT-koordinator når denne er på plass.
- Treningskontakten – Kontaktperson er leder for FYSAK i kommunen, koordinator for utvikling av ordningen er ungdomsansvarlig ved avd. psykisk helse. Ansvar for selve modellen når denne er på plass anbefales å være avdeling for tilrettelagte tjenester.

Prosjektet Barn og unge.. avsetter kr 40 000,- for videreføring av prosjektene. Pengene vil bli stilt til disposisjon for et eller flere av disse prosjektene, dersom prosjektbeskrivelse m/klar ansvarsfordeling utarbeides og sendes regionrådet.

Jevnaker kommune:

- Presentasjon av virksomhetene barnevern, psykiatri tjenestens ungdomskontakt, helsestasjon, kultur og politi, for foreldre i 8. trinn – ansvaret kan ligge hos den enkelte og koordineres gjennom SLT-nettverksgruppen/arbeidsutvalget, ved SLT-koordinator.
- Sommeraktivitetsuke – det anbefales at ansvaret for koordineringen ligger hos SLT-koordinator, men at alle enheter har et ansvar for å bidra inn i gjennomføringen av selve uken og i forarbeidet, både med ressurser og rene midler. Det anbefales også at tiltaket inkluderes i de respektive planer.
- Miljøarbeider i skolen – arbeidsgiveransvaret bør ligge hos skolen, men det bør være en forutsetning at miljøarbeideren skal delta i SLT-nettverksgruppen/arbeidsutvalgets møter
- Ungdomsarbeider i samarbeid med kirken
- Tilbud om oppfølging av foreldre med barn i faresonen – ansvaret for opprettholdelse av tilbudet bør ligge hos SLT-koordinator i samarbeid med SLT-nettverksgruppen/arbeidsutvalget

Prosjektet Barn og unge.. avsetter kr 40 000,- for videreføring av prosjektene. Pengene vil bli stilt til disposisjon for et eller flere av disse prosjektene, dersom prosjektbeskrivelse m/klar ansvarsfordeling utarbeides og sendes regionrådet.

Lunner kommune:

- Aktiviteter på Kløvertun – ansvaret bør ligge på kulturavdelingen i samarbeid med barnevern, psykisk helse, ruskonsulenten og politiet for å treffe målgruppen
- Åpen skole på Harestua – ansvaret bør ligge på Harestua skole, men det bør opprettes en referansegruppe i samarbeid med barnevern, psykisk helse, ppt, helsesøstertjenesten, kultur og politi.
- Oppfølging av ungdomsmiljøet på Grua i samarbeid med Grua Vel – ansvaret bør ligge hos politiet i samarbeid med tverrfaglig nettverk i kommunen

- ”Fotball” med politiet – ansvaret bør ligge hos politiet i samarbeid med barnevern, psykisk helse og ruskonsulenten.

Prosjektet Barn og unge.. avsetter kr 40 000,- for videreføring av prosjektene. Pengene vil bli stilt til disposisjon for et eller flere av disse prosjektene, dersom prosjektbeskrivelse m/klar ansvarsfordeling utarbeides og sendes regionrådet.

Regional-/interkommunal oppfølging:

- **Beredskapsgruppe mot diskriminering på Hadeland** – anbefales videreført med lederansvar hos rektor for videregående skole og kontoret for flyktningsjenseten for Lunner og Gran som sekretær, gruppen bør vedtas videreført i de tre kommunene og inkluderes i aktuelle planer.
 -
- **Prosjektgruppen for Hadeland** – anbefales videreført, med SLT- koordinator som kommunens representant der de har etablert SLT, og forebyggende koordinator/kontaktperson der dette er etablert. Noen må ha ansvaret for at arbeidet kommer i gang. Mandatet bør være å se det forebyggende arbeidet i et regionalt perspektiv, samt spesielt ansvar for ungdomsgruppen i vgs. De bør også ha ansvar for forarbeid og gjennomføring av den årlige Hadelandskonferansen med fokus på barn og unge. (Se punkt under.)
 -
- **Hadelandskonferansen** – den årlige konferansen med fokus på barn og unge bør videreføres, og ansvaret for gjennomføring bør ligge på prosjektgruppen for Hadeland, økonomisk ansvar bør ligge på region nivå.
- **Plakat for forebyggende arbeid** – anbefales vedtatt i kommunestyrene og innlemmet evt. som innledende tekst i de ulike planer for kommune og politi, samt henges synlig i rådhusene og lensmannskontorene som motivasjonsplakat.
- **Regionalt arbeidsutvalg for ungdomsrådene** – anbefales vedtatt videreført med kommunale representanter som ansvarlige for gjennomføring
- **Ungdomskontakten** - prosjekt i samarbeid med NAV – ansvarlig er alle tre kommuner gjennom prosjektets styringsgruppe.
- **”Trygt hjem for en 50-lapp”** – er forankret i regionrådet med regionrådsmedarbeider som ansvarlig. Ordningen anbefales videreført i en så lang periode at godt grunnlag for evaluering er lagt, minimum et år.
- **Treningskontakten** – bør opprettes i alle tre kommuner som en utvidelse av støttekontaktordningen.
- **Dagens støttekontaktordning** bør vurderes. Man bør se på muligheter for å utvikle denne til et mer målrettet tiltak med utgangspunkt i den enkelte brukers behov. Ordningen med treningskontakt bør bli en del av tilbudet.
- **ÖPP** – Örebro Preventions Program - alle tre kommuner har utdannede instruktører i modellen, og bør innføre programmet som et fast rusforebyggende tiltak. Det kreves flere instruktører enn det kommunene har i dag, men Østnorsk kompetansesenter

stiller gjerne med flere kurs der det er ønskelig. Ansvarer bør ligge på den enkelte kommune.

- **Internettside for ungdom på Hadeland** – anbefales utarbeidet. Ansvarer må avklares.

Til videreføring av de regionale/interkommunale prosjektene har regionrådet avsatt kr 80 000,- i regional handlingsplan for Hadeland 2008.

10.2 Utviklingen av SLT-koordinator i kommunene

Generelt om SLT og anbefalinger rundt etablering av modellen

SLT (Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak) er en samarbeidsmodell utviklet av det Kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD). Politiet er pålagt å etablere et SLT samarbeid, eller liknende samarbeid i sin kommune, og kommunene er nå også henstilt fra sentralt hold om å imøtekomme dette.

SLT er i dag etablert i ca 200 kommuner.

Modellen består av en styringsgruppe som anbefales å være forankret på høyeste nivå, både politisk, administrativt og i politiet.

Neste nivå i modellen er et arbeidsutvalg som bør bestå av tjenesteleder fra de virksomheter som jobber med barn og unge til daglig, samt politi og frivillige organisasjoner etter behov. Det er dog viktig at gruppen settes sammen på en mest mulig hensiktsmessig måte for den enkelte kommune.

Modellen har så til slutt et utøvende nivå, og arbeidsgruppene på dette nivået settes sammen etter behov, da av representanter fra de virksomheter som er "eiere" av det aktuelle problemet som det skal samarbeides om.

Modellen omfatter også en SLT- koordinator som bl.a. skal være bindeleddet mellom nivåene, samt den som motiverer, inspirerer, og holder i trådene slik at man får kontinuitet i arbeidet.

Koordinatorstillingen anbefales fra KRÅD å være i minst 30% størrelse. Stillingen kombineres derfor ofte med andre stillinger, og det som ser ut til å være en god kombinasjon, er med ruskonsulent som har ansvar for det forebyggende arbeidet. Men en koordinatorstilling er uansett en stilling som stiller store krav til personlig egnethet, og andre kombinasjoner kan derfor være like heldig dersom personen er den rette.

KRÅD anbefaler at koordinator plasseres sentralt, og prosjektleder anbefaler at den plasseres i rådmannens stab, med kontor plass i dennes nærheten.

Selv om koordinatoren har annen stilling i den resterende prosentandelen som krever kontor plass i egen fagenhet, anbefaler prosjektleder at SLT arbeidet markeres ved kontor plass i nærheten av rådmannens stab, de dagene hvor SLT arbeidet utføres. Dette for å sikre at SLT arbeidet blir prioritert.

Gran kommune:

Gran kommune har satt av midler til en 50% SLT-koordinator stilling med virkning fra høsten 2008.

Det anbefales at det etableres et SLT-nettverk hvor politiråde benyttes som styringsgruppe der det markeres et spesielt fokus på gruppen 0 til 23 år ved at det settes av tid til behandling av

saker vedrørende denne gruppen spesielt. SLT-nettverket bør ikke ha ansvar for hele befolkningsgruppen som politiråde skal favne.

Prosjektleder anbefaler at det etableres et arbeidsutvalg, hvor representantene består av virksomhetslederne i de ulike faggruppene, evt. den som har ansvar for ungdomsgruppen, evt. beholde SLT-nettverksgruppen slik den har vært etablert i prosjektperioden.

Det anbefales at de eksisterende tverrfaglige fora opprettholdes og benyttes som et ledd mellom arbeidsutvalget og det utøvende nivå, og som utøvende nivå der dette er hensiktsmessig.

Jevnaker kommune:

Jevnaker kommune har vedtatt at de vil videreføre prosjektet, og ønsker å være en selvstendig SLT kommune med egen koordinator i 50% stilling.

Det anbefales at styringsgruppen er den samme som politiråde, men at det markeres et spesielt fokus på gruppen 0 til 23 år ved at det settes av tid til behandling av saker vedrørende denne gruppen spesielt. SLT-nettverket bør ikke ha ansvar for hele befolkningsgruppen som politiråde favner.

Det anbefales at nettverksgruppen opprettholdes som arbeidsutvalg etter dagens ordning, og at det utøvende nivået opprettes med arbeidsgrupper etter behov som det gjøres i dag.

Lunner kommune:

I Lunner kommune er Familie- og oppvekstavdelingen i en omleggingsfase hvor målet er å finne en god modell for organiseringen av det forebyggende arbeidet.

Det anbefales at det også i denne fasen, og kanskje spesielt i denne fasen, avsettes ressurser til en koordinator som kan hjelpe til å opprettholde fokuset og koordinere det forebyggende arbeidet. Prosjektleder mener at dette også vil være med på å gjøre kostnadene rundt omleggingen noe mindre, da koordinatoren vil kunne bidra til at de ulike virksomhetene jobber sammen og mer besparende.

Det er også viktig å opprettholde det tverrfaglige nettverket SLT-nettverksgruppen, for å opprettholde fokus på det tverrfaglige, og slippe å "begynne på nytt" når omleggingen er på plass. Det er viktig å opprettholde godt faglig miljø og samarbeid også i omleggingsfaser, og kanskje til og med enda viktigere da enn ellers.

Det anbefales at en slik koordinator/kontaktperson også er representert i politiråde og ivaretar ungdomsgruppen 0 - 23 år.

11. Konklusjon

Mål og delmål for prosjektet er i stor grad nådd, men for at Hadeland fortsatt skal framstå som en region med sterkt fokus på Barn og unges oppvekstmiljø, må man ta hensyn til følgende.

Økonomien både i kommunene og i politiet ser ut til å bli strammere for hvert år. Dette legger et stadig økende press på den enkelte arbeidstaker til å utføre flere og flere arbeidsoppgaver. Den enkeltes arbeidsdag blir fylt til randen av saksbehandling og klientarbeid. Det er en utfordring å løfte blikket og se helheten, og det krever en klar bevissthet i hele organisasjonen dersom man skal lykkes med å prioritere tverrfaglighet.

Tverrfaglighet er avgjørende for å kunne jobbe effektivt forebyggende. Tverrfaglighet krever god flyt av informasjon, og en viss hyppighet i forhold til møtedeltagelse hvor informasjon blir utvekslet effektivt.

Prosjektet barn og unge har vist at mye kan iverksettes og mye kan gjennomføres både på tvers av faglighet, kommunegrenser og etater, uten tilførsel av svært store midler. Men det er av avgjørende betydning at man har en koordinator som er fristilt til å holde trådene samlet, motivere og inspirere, samt sørge for oppfølging og fremdrift. Koordinatoren må ha fysisk plassering i kommunen til enhver tid for å kunne gå dypt nok og få god nok oversikt i den enkelte virksomhet, samt kunne følge kommunens rytme spesielt økonomisk og planmessig, men også politisk.

En koordinator gir også en samlende og betryggende effekt både innad og utad, der vilje og forståelse er til stede innad.

Skal det forebyggende arbeidet lykkes, må det være en vilje til å satse langsiktig, og et ekte og bevisst engasjement på alle nivåer, med en klar felles målforståelse.

Jaren	27.03.2008
.....
Sted	Dato

.....
Siv Tone Syversen-Nordberg
Prosjektleder

.....
Edvin Straume
Prosjektansvarlig/leder av styringsgruppen